

Jelendol, grobnica barona Juliusa Borna (foto: R. Pamič)

37

EŠD: 2596

Naselje: **Jezero**

Občina: **Trebnje**

Ime: **Jezero pri Trebnjem – cerkev sv. Petra**

Področje: **A**

Obdobje: **rimsko obdobje**

V cerkvi sv. Petra na jezeru pri Trebnjem so bili doslej poznani trije vzdani rimski nagrobniki (Lovenjak, M., ILSI 1, št. 68, 76, 107, Situla 37, Narodni muzej Slovenije 1998), nekaj kamnitih blokov pred vhodoma (v preneseni legi) ter ob južni in zahodni strani (v originalni legi). Spomladi 2008 so se župljani brez predhodno pridobljenih kulturnovarstvenih pogojev in soglasja

ZVKDS, OE Novo mesto, lotili prenove fasade in pri tem odbili vse stare omete, vključno s poslikavo sv. Krištofa na južni fasadi.

Pri konservatorskem nadzoru je bilo ugotovljeno, da so bili pri gradnji ladje, ki sodi v 14. stoletje, ter zvonika in prezbiterija, ki sta bila prizidana v 18. stoletju, uporabljeni masivni antični kamniti bloki, ki so jih izkopali v neposredni okolici izbrane lokacije ter vgradili v vogale ladje in spodnje dele zidov. V JV vogalu cerkvene ladje je bil odkrit nagrobnik Gaja Longinija Severina, Akutije Matrone in njenega sina Longinija Avita. Zanimivi sta njuni uradni funkciji, ki sta ju imela v Clavidji Celeji: oba sta bila *duovira iuris dicundi* – župana in dekuriona –, člana mestnega sveta. Masiven nagrobnik dimenzij 135 x 95 x 65 cm predstavlja bazo vogala, obenem pa tudi osnovo slavoločne

stene. Prvotno, ko je bila romanski ladji verjetno prizidana polkrožna apsida, je bilo napisno polje vidno, po prezidavi pa zakrito. Izveden je bil preboj južne stene prezbiterija v minimalni velikosti, ki je omogočila dokumentiranje, risanje in prezentacijo nagrobnika. Ob tem so bili v posnetek sten vrisani vsi vzdani antični bloki. Večinoma gre za masivne gradbene elemente arhitekture kamnitih ograj družinskih grobnih parcel, nekateri med njimi pa so gotovo tudi še rimski nagrobniki, ki pa imajo napisne stranice skrite in nedostopne v strukturi zidov.

Cerkev je bila pozidana neposredno na rimskem grobišču, za kar govorijo gradbeni elementi ob južni in zahodni strani cerkve. Da so ohranjeni in situ, kaže ohranjena železna spona, zalita s svinčeno zalivko. Geološka analiza kamnine je pokazala lokacijo izvirnega kamnoloma v enem od štirih opuščenih antičnih kamnolomov v srednjepojškem apnenčastem osamelcu Brnek pri Dolenji Nemški vasi, slaba 2 km zahodno od Jezera. Georadarski nedestruktivni pregled terena kaže na več gradbenih struktur okoli cerkve in v sami cerkvi. Ocenjujemo, da so bila vsa dela strokovno neoporečno opravljena, zaključiti pa jih želimo še s postavitvijo informativnega panoja v vhodni lopi pod zvonikom.

Napis na nagrobniku:

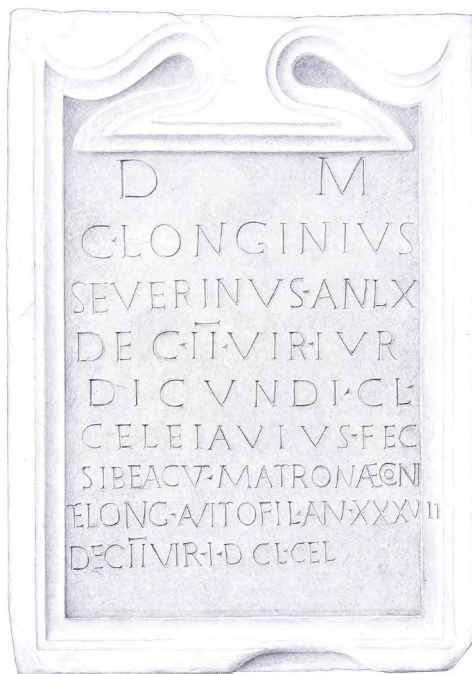
D(is) M(anibus).
C(aius) Longinius
Severinus an(norum) LX
dec(urio) II vir iur(is)
5 dic(undi) Cl(audiae)
Celeia(e) vi(v)us fec(it)
sib(i) e(t) Acut(iae) Matronae coni(ugi)
et Long(inio) Avito fil(io) an(norum) XXXVII
dec(urioni) II vir(i) i(uris) d(icundi) Cl(audiae)
Cel(eiae).

Prevod:

Bogovom Manom. Gaj Longinij Severin, star 60 let, mestni svetnik in župan Klavdije Celeje, je dal napraviti za življenja (spomenik) sebi, svoji ženi Akutiji Matroni in sinu Longiniju Avitu, staremu 37 let, mestnemu svetniku in županu Klavdije Celeje.

Prenova fasade naj bi bila končana 29. junija, na dan zavetnika cerkve sv. Petra, zato smo tudi s konservatorskimi deli zelo hiteli. Opravljeno je bilo dokumentiranje vseh antičnih spolij, izvedeni so bili preboj v južni steni prezbiterija, geodetska izmera okolice cerkve z vrisano pozicijo blokov v originalni legi (Franc Aš in Bojan Zaletelj, konservatorska tehnika), risanje nagrobnika v M 1 : 1

(Anđelka Fortuna - Saje, risarka arheoloških predmetov), prezentacija in zaščita nagrobnikov (po načrtu Jova Grobovska, u. d. i. a., konservatorskega svetovalca, izvedla Steklarstvo Borut Šiško iz Novega mesta in Ključavničarstvo Franc Šenica iz Jurke vasi), pridobili smo mnenje o izvorni lokaciji kamnine (mag. Tomaž Verbič, Tetida, d. o. o., Ljubljana), dr. Branko Mušič je s svojo ekipo (Gearh, d. o. o.) izvedel georadarski pregled okolice in notranjosti cerkve, podpisani in Marinka Dražumerič pa sva pripravila gradivo za natis informativne zloženke (izdal in založil ŽU Trebnje) in pripravila predavanje. Nagrobnike in druge spolije, vzdane v šivane robove ladje in zvonika, je restavratorsko očistil Jože Drešar, ZVKDS, OE Restavratorski center, fino tesnitev odkapnih nosilcev kaljenih stekel, s katerimi so zaščiteni vsi štirje nagrobniki, in odvzem ostankov originalnega ometa s sledovi obrobe freske sv. Krištofa pa je izvedel mag. Tone Miklavžin (vsi navedeni smo delavci ZVKDS, OE Novo mesto). Na terenu je bilo zbranih nekaj novih podatkov, zlasti ta, da so brigadirji ob gradnji ceste bratstva in enotnosti leta 1958 na delu trase južno od cerkve razbili več napisnih kamnov in jih vgradili v cestni tampon.
Danilo Breščak

Risba nagrobnika (risba: Anđelka Fortuna – Saje)

Prezentirana južna fasada cerkve (foto: J. Grobovšek)

38

EŠD: 6883

Naselje: **Jurišna vas**

Občina: Slovenska Bistrica

Ime: **Jurišna vas – Ančnikovo gradišče**

Področje: A

Obdobje: rimsko obdobje, zgodnji srednji vek

Izkopavanja na Ančnikovem gradišču so v letu 2008 potekala že 23. leto zapored, in sicer med 9. in 27. 7. 2008. Delo smo zastavili večinoma na severnem robu gradišča, ki je bil doslej najmanj raziskan; naš namen je bil preveriti obstoj in potek severne linije obrambnega zidu ter se prepričati o vrsti in intenzivnosti poselitve tega dela gradišča. Obenem smo želeli tudi dopolniti poznavanje fortifikacijskega sistema vhoda v naselbino, ki

je bil doslej neznanka, in ga pojasniti. Rezultati letošnjih raziskav naj bi prinesli izhodišča in usmeritev za prihodnje raziskave.

Raziskali smo štiri manjše preveritvene sonde oz. izkopna polja. Sonda 1 je bila locirana v neposredni bližini vzhodnega zaključenega roba že prezentiranega severnega obzidja, sonda 2 smo zastavili na vzhodnem delu kope gradišča severno nad že raziskanim objektom 8 (sonda 1/2004, 2005, 2006), sonda 3 nekako med sondama 1 in 2 na severni terasi oz. robu gradišča ter sonda 4 zahodno ob sondi 1.

Sonda 1 je merila 6 x 2 m in je bila glede na terenske okoliščine in padeč terena globoka od 1,50 m na južnem koncu do 0,50 m na severni strani sonde. Predvsem v njenem zahodnem in severozahodnem delu smo pod novjšimi plast-